

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Střední průmyslová škola strojnická Olomouc
tř.17. listopadu 49**

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu
„Výuka moderně“**

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 12

Název: **Podstatná jména II**

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: čeština

Klíčová slova:

podstatná jména

mluvnické kategorie

skloňování podstatných jmen

koncovky podstatných jmen

Cílová skupina: žák 16 – 19 let

Stupeň a typ vzdělání: 2. ročník, střední odborné

Typ interakce: aktivita

Druh výukového zdroje: Pracovní list

Očekávaný výstup: Žák dokáže systematizovat dosavadní teoretické znalosti problematiky podstatných jmen. V souvislém textu rozpozná podstatná jména, určí jejich druh a dokáže určit mluvnické kategorie. Aplikuje znalosti tvarosloví a správně doplní koncovky podstatných jmen. Dokáže si v odborné jazykovědné příručce ověřit nebo vyhledat správné tvary složitějších jevů.

Metodický list/anotace

Pracovní list navazuje na DUM č. 11. Je zaměřen na praktické procvičení učiva slovního druhu podstatná jména a upevnění složitějších jevů (skloňování párových orgánů lidského těla, skloňování podstatného jména idea, génius, dubletní tvary). Vyučující zadá způsob vypracování jednotlivých cvičení (individuálně nebo společně), při kontrole je možné zopakovat základní teoretické poznatky a shrnout tak problematiku podstatných jmen. Žáci mají k dispozici jazykovědné příručky nebo internet, popř. si daný jev nastudují v rámci domácí přípravy (skloňování podstatných jmen idea, génius, cizí vlastní jména).

Vytvořeno: 08.01.2013

Pracovní list

Doporučená literatura: Stručná mluvnice česká, Slovník spisovné češtiny

1. Vyhledejte v textu podstatná jména a určete u nich mluvnické kategorie.

Strojní kování ulehčuje namáhavou ruční práci, zrychluje a zproduktivňuje výrobu malých a středně velkých výkovků a umožňuje výrobu těžkých výkovků, na které lidská síla nestačí. Podle způsobu práce je strojní kování volné a zápustkové.¹

2. Slova v závorkách dejte do správného tvaru.

Píchal ho často v levém (ucho). Sousedův pes sklopil obě (uši) a odplížil se domů. Na hrnci byla již oprýskaná obě (ucho). Padl na obě (koleno) a prosil krále o milost. Byla tak zesláblá, že se sotva držela na (nohy). Stůl se třemi (noha) není příliš stabilní. Hřál jsem si hada na (prsa). Pilot se dokázal rychle zorientovat mezi (ručička) složitých přístrojů. Dítě zatleskalo ručičkam_. Náš kocour se mi neustále plete pod (noha). (Ruka) se snažil dosáhnout na spadenou větev. Loupl po ní (oko). Robot se neobratně, ale sám pohyboval po kovových (nohy). Zajíc zastříhal (uši) a utekl. Měla (oko–mn.č.) na punčoše.

3. Podle shody podmětu s přísudkem doplňte správně koncovku mužských podstatných jmen.

Ledoborc_ vypluly časně zrána na širé moře. Sněhulác_ na jarním slunci začali rychle tát. Ukazatel_ nám pomohli najít cestu zpátky. Dn_ se krátily. Hrob_ se otvírali. Hrob_ byly poničeny vandaly.

4. Doplňte správné tvary podstatných jmen idea a génius.

Albert Einstein patří ke známým ... v oblasti vědy. Mezi hudební ... radíme např. Mozarta nebo Bacha. O tomto ... jsme se neučili, ale jeho ... jsou všem známé. S takovou ... nemáš šanci na úspěch. Skladba Edison je oslava tvůrčí práce a O svých se mnou nediskutoval. Ty jsi ale ... !

¹ HLUCHÝ, Miroslav. *Strojírenská technologie 2 - 1. díl: Polotovary a jejich technologičnost*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1999, 316 s., s. 59. ISBN 80-718-3117-4.

5. Doplňte správně tvar podstatného jména.

Četli jsme romány (J. Verne) a povídky (E. A. Poe). O (Tolstoj) se učíme ve 2. ročníku. Mona Lisa – slavný obraz (Leonardo da Vinci) je vystavena v pařížském Louvru. TV vysílala reportáž o současné (Korea). Bez (Andrea) nikam nejdu. V (Jeseníky) už sněžilo. V (kostely) se sloužily smuteční mše za padlé vojáky. Smí se chodit jen po (chodníky). V některých (lesy) je těžba dřeva zakázána. Tato ulice patří k historickým (část) města. Poslanecké (pravomoc) jsou diskutabilní. Jeho uzdravení trvalo pět (neděle). Během adventních (neděle) jsme se těšili na Vánoce.

6. K uvedeným slovům vytvořte množné číslo v 1. pádě.

drama

datum

skica

kupé

dítě

7. Doplňte správně psaní I - Y v koncovkách podstatných jmen.

Již ve středověku se lidé myli rostlinnými mýdl_. Než nastaly mraz_, museli zemědělc_ zorat pole. V mrkv_ jsou obsaženy důležité vitamíny. E. Petiška napsal příběhy o antických boz_ch. První jeřáb_ byly poháněny šlapacími kol_. Bedřichu Smetanov_ se dostalo zasloužené sláv_. Orl_, jestřáb_ loví hlavně za soumraku. Automobilka uvedla na trh nové automobil_. Mezi dívkam_ se rozhostilo po jeho příchodu ticho. Světelné signál_ regulují městskou dopravu. Kníže Rastislav přijal posl_ ze Soluně. V severských zem_ch žijí sob_ a los_. Plody tykv_dozrávají na podzim. Lv_ řadíme mezi šelm_. Upíři se podle pověstí živí lidskou krv_. Atom_ jsou dále dělitelné. Vlak zastaví až v Břeclav_. Jel do Ostrav_. Platí se peněz_, v Rusku rubl_. Les_ tvořily dříve přirozené obranné hradb_. Rychlé tání sněhu způsobilo eroz_ půdy. Topil v kotli_.

8. Vytvořte větu, ve které bude mít stejné podstatné jméno větně členskou platnost jako: a) podmět, b) předmět, c) přívlastek nesh., d) přísudek beze spony

Řešení

1. Vyhledejte v textu podstatná jména a určete u nich mluvnické kategorie.

Podstatné jméno	pád	číslo	rod	vzor
kování	1.	j.č.	stř.	stavení
práci	4.	j.č.	žens.	růže
výrobu	4.	j.č.	žens.	žena
výkovků	2.	mn.č.	muž. než.	hrad
výrobu	4.			
výkovků	2.			
síla	1.	j.č.	žens.	žena
způsobu	2.	j.č.	mužs. než.	hrad
práce	2.			

2. Slova v závorkách dejte do správného tvaru.

Píchal ho často v levém uchu. Sousedův pes sklopil obě uši a odplížil se domů. Na hrnci byla již oprýskaná obě ucha. Padl na obě kolena a prosil krále o milost. Byla tak zesláblá, že se sotva držela na nohou/ nohách. Stůl se třemi nohami není příliš stabilní. Hřál jsem si hada na prsou. Pilot se dokázal rychle zorientovat mezi ručičkami složitých přístrojů. Dítě zatleskalo ručičkama. Náš kocour se mi neustále plete pod nohy. Rukou se snažil dosáhnout na spadenou větev. Loupl po ní okem. Robot se neobratně, ale sám pohyboval po kovových nohách. Zajíc zastříhal ušima a utekl. Měla oka na punčoše.

3. Podle shody podmětu s přísudkem doplňte správně koncovku mužských podstatných jmen.

Ledoborce vypluly časně zrána na širé moře. Sněhuláci na jarním slunci začali rychle tát. Ukazatelé nám pomohli najít cestu zpátky. Dny/dni se krátily. Hrobové se otvírali. Hroby byly poničeny vandaly.

4. Doplňte správné tvary podstatných jmen idea a génius.

Albert Einstein patří ke známým géníům v oblasti vědy. Mezi hudební génie řadíme např. Mozarta nebo Bacha. O tomto géniovi/ géniu jsme se neučili, ale jeho idey/ ideje jsou všem známé. S takovou ideou/ idejí nemáš šanci na úspěch. Skladba Edison je oslava tvůrčí práce a idey/ ideje. O svých ideách/ idejích se mnou nediskutoval. Ty jsi ale génius!

5. Doplňte správně tvar podstatného jména.

Četli jsme romány J. Verna a povídky E. A. Poa. O Tolstém se učíme ve 2. ročníku. Mona Lisa – slavný obraz Leonarda da Vinciho je vystavena v pařížském Louvru. TV vysílala reportáž o současné Korei. Bez Andrey nikam nejdu. V Jeseníkách už sněžilo. V kostelech/ kostelích se sloužily smuteční mše za padlé vojáky. Smí se chodit jen po chodnících/ chodnících.

V některých lesech/ lesích je těžba dřeva zakázána. Tato ulice patří k historickým částem/ částím města. Poslanecké pravomoce/ pravomoci jsou diskutabilní. Jeho uzdravení trvalo pět neděl. Během adventních nedělí jsme se těšili na Vánoce.

Pozn.: Andrea (Médea, Korea) jako žena, ale 3. a 6. p. č .j. koncovka i

6. K uvedeným slovům vytvořte množné číslo v 1. pádě.

Drama	dramata
Datum	data
skica	skici
kupé	kupé
dítě	děti

7. Doplňte správně psaní I - Y v koncovkách podstatných jmen.

Již ve středověku se lidé myli mýdly. Než nastaly mrazy, museli zemědělci zorat pole. V mrkvi jsou obsaženy důležité vitamíny. E. Petiška napsal příběhy o antických bozích. První jeřáby byly poháněny šlapacími koly. Bedřichu Smetanovi se dostalo zasloužené slávy. Orli, jestřábi loví hlavně za soumraku. Automobilka uvedla na trh nové automobily. Mezi dívkami se rozhostilo po jeho příchodu ticho. Světelné signály regulují městskou dopravu. Kníže Rastislav přijal posly ze Soluně. V severských zemích žijí sobi a losi. Plody

tykví dozrávají na podzim. Lvy řadíme mezi šelmy. Upíři se podle pověstí živí lidskou krví. Atomy jsou dále dělitelné. Vlak zastaví až v Břeclavi. Jel do Ostravy. Platí se penězi, v Rusku rubli/ rubly. Lesy tvořily dříve přirozené obranné hradby. Rychlé tání sněhu způsobilo erozi půdy. Topil v kotli/ kotly.

8. Vytvořte větu, ve které bude mít podstatné jméno větně členskou platnost jako: a) podmět, b) předmět, c) přívlastek nesh., d) přísudek beze spony

Např.

- a) Dobrý **strojař** umí pracovat se strojnickými tabulkami.
- b) Trh práce požaduje kvalitní **strojaře**.
- c) Práce **strojaře** je pro společnost potřebná.
- d) Perspektivní povolání – dobrý **strojař**.

Použité zdroje:

HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká*. 16. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1981.

MARTINEC, Ivo, Jana Marie TUŠKOVÁ a Ludmila ZIMOVÁ. *Mluvnice: učebnice pro střední školy*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-779-3.

STYBLÍK, Vlastimil. *Cvičení z pravopisu pro větší školáky: pro žáky druhého stupně ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií*. 2. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2005, 160 s. ISBN 80-723-5303-9.

HLUCHÝ, Miroslav. *Strojírenská technologie 2 - 1. díl: Polotovary a jejich technologičnost*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1999, 316 s. ISBN 80-718-3117-4.